

Abstract. The use of safe and resource-saving technologies for the sustainable development of the agricultural sector is considered, using the example of an automated method of monitoring soil temperature with the use of modern tools. The advantages of automated soil temperature monitoring are described, including reducing the risk of errors associated with human factors, saving time and effort on monitoring and data analysis, as well as the ability for long-term monitoring. The final result is an increase in product quality, economic efficiency, and the manageability of processes in agricultural production.

Keywords: soil temperature, automated soil temperature monitoring, electronic sensors.

УДК 338.439.02+504.03]:355:01(477)

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Томенко М.В., д-р політ. наук, професор
голова Наглядової ради

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
e-mail: tomenko_val@ukr.net

Анотація: внаслідок збройної агресії РФ довіллю України завдано шкоди, тому необхідні організація та проведення моніторингу збитків. Важливим є не лише їх підрахунок, а й проведення кампанії інформування відповідних міжнародних інституцій щодо екологічної та матеріальної шкоди завданої РФ.

Ключові слова: продовольча політика України, екологічна політика, воєнний стан.

Як відомо, стратегія державної екологічної політики України визначена в Законі «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року», який було введено в дію з 1 січня 2020 року. Окрім того, важливим документом, що визначає екологічні пріоритети Держави на короткотермінову перспективу є відповідний розділ Програми діяльності Кабінету Міністрів України від 4 червня 2020 року.

Проте, з огляду на введення воєнного стану в Україні варто акцентувати увагу на нових викликах та завданнях у сфері державної екологічної політики.

Щонайперше, йдеться про організацію та проведення моніторингу збитків, завданих довіллю внаслідок збройної агресії РФ.

Цю роботу виконує Державна екологічна інспекція України у відповідності до Методик, затверджених Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України.

За даними Держекоінспекції загальна сума збитків по земельним, водним ресурсам, морським водам та атмосферному повітрю на 20 травня 2023 року складає 1 трильйон 962 мільярди 517 мільйонів 642 тисячі 778 гривень. Важливим є не лише підрахунок збитків, а й проведення кампанії інформування відповідних міжнародних інституцій щодо екологічної та матеріальної шкоди

завданої РФ. І тут варто займатися не лише загальним моніторингом збитків, а й виокремлювати найбільш резонансні для світу українські об'єкти.

У цьому контексті історія із захопленням та мародерством російських військових на території Чорнобильської АЕС є дуже показовою. Так у відповідності до Звіту Голови Державного агентства України з управління зоною відчуження Євгена Крамаренка російськими військами, які захопили територію Чорнобильської АЕС у 2022 році, було:

- знищено 61 110 об'єктів державного майна, зокрема 10 одиниць нерухомого;
- захоплено 2 720 одиниць рухомого майна;
- пошкоджено 429 об'єктів державного майна, зокрема 178 одиниць нерухомого.

Загальна сума завданої шкоди з урахуванням залишкової вартості майна дорівнює близько 660 мільйонів гривень. Загалом нині варто активно працювати над криміналізацією відповідальності за ЕКОЦИД завданий російськими військами Україні. Нагадаю, що 31 березня 2023 року Європейський парламент ухвалив рішення про необхідність включення кримінальної відповідальності за екоцид до директиви ЄС про захист довкілля. З огляду на це Верховна Рада України повинна якнайшвидше додати до національного Кримінального кодексу відповідальність за Екоцид.

Спеціальної державної програми захисту потребують також природоохоронні об'єкти України, які нині перебувають на тимчасово окупованих територіях. Для прикладу, біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е.Фальц-Файна, який входить до мережі біосферних заповідників ЮНЕСКО, не лише опинився під окупацією російськими військами, а з 7 березня 2023 року внесений до єдиного державного реєстру юридичних осіб РФ, як «государственное автономное учреждение «Биосферный заповедник «Аскания-Нова» (без імені Ф.Е.Фальц-Файна). Зрозуміло, що за таких обставин подальше збереження природоохоронної та науково-дослідної установи міжнародного значення не може бути забезпечене українською адміністрацією та знаходиться під безпосередньою загрозою.

За таких обставин КМУ та відповідні Міністерства повинні інформувати ЮНЕСКО щодо ситуації та невідкладно готувати номінаційне дос'є на включення «Асканії-Нової» до списку світової природної спадщини ЮНЕСКО, яка знаходиться під загрозою (в небезпеці). Окрім того, є всі підстави для захисту у відповідній програмі ЮНЕСКО дендрологічного парку «Софіївка», який потрапив під ракетний обстріл військовими РФ та Чорнобильський радіо-екологічний заповідник, який разом із Чорнобильською АЕС був пограбований в період російської окупації.

Викликає багато питань рішення Уряду про мораторій на екологічні перевірки на час воєнного стану. Якщо така позиція по відношенню до прифронтових районів виправдана, то коли йдеться про більш як річну перерву в екологічному контролі за діяльністю промислових підприємств Центральної та Західної України, то тут є серйозні застереження.

Багато нарікань і на фактичну бездіяльність Верховної Ради у законодавчому забезпеченні державної екологічної політики України. Тож підсумуємо. За умов воєнного стану варто говорити про реалізацію нових пріоритетів в екологічній політиці Держави. У цей період вкрай важливо довести до міжнародних інституцій факт екоциду РФ щодо довкілля України та вимагати адекватної відповідальності за цей злочин. Також необхідно брати до уваги й те, що ніхто не знімав із ВР та КМ України відповідальності за реалізацію вже задекларованих міжнародних зобов'язань нашої країни та державних програм у сфері захисту довкілля.

Abstract: as a result of the military aggression of the Russian Federation, the environment of Ukraine was damaged, therefore it is necessary to organize and monitor the damage. It is important not only to count them, but also to conduct a campaign to inform relevant international institutions about the environmental and material damage caused to the Russian Federation.

Keywords: food policy of Ukraine, environmental policy, martial law.

УДК: 338.434:631.147

ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЕЧНИХ ДЛЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПРАКТИК І ТЕХНОЛОГІЙ

Ушакова С. В., канд. с.-г. наук
e-mail: ushakovasvetlan@ukr.net

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Анотація. Існує декілька екологічно-чистих практик і технологій, які сільськогосподарські підприємства можуть застосувати у сільському господарстві, наприклад, сівозміна, скорочений обробіток ґрунту, покривні культури та інтегрована боротьба зі шкідниками, технології точного землеробства та практики стійкого тваринництва. Застосовуючи ці практики та технології, сільськогосподарські підприємства можуть зменшити свій вплив на навколишнє середовище та зберегти природні ресурси для майбутніх поколінь.

Ключові слова: екологічно чисті практики, сільське господарство, сівозміна, скорочений обробіток ґрунту, покривні культури, інтегрована боротьба зі шкідниками.

Екологічно орієнтовані інновації та напрями їх реалізації в діяльності сільськогосподарських підприємств є важливими факторами для сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Підприємствам вкрай важливо розглянути можливість впровадження подібних практик і технологій, щоб зменшити свій вплив на навколишнє середовище та зберегти природні ресурси для майбутніх поколінь.

Деякі екологічно-чисті практики в сільському господарстві включають сівозміну, скорочений обробіток ґрунту, покривні культури та інтегровану